



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 219/09-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošikovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti M. P., H., J. B., H., Z. P., H., M. P., H., B. B., H., a V. P., H., zastúpených advokátkou Mgr. V. D., K., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Kežmarok v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 157/2005, za účasti Okresného súdu Kežmarok, takto

### **r o z h o d o l :**

1. Základné právo M. P., J. B., Z. P., M. P., B. B. a V. P. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Kežmarok v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 157/2005 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Kežmarok prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 157/2005 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. P., J. B., Z. P., M. P., B. B. a V. P. priznáva finančné zadosťučinenie každej v sume 1 000 € [slovom tisíc eur (30 126 Sk)], ktoré im je Okresný súd Kežmarok povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Kežmarok je povinný uhradiť M. P., J. B., Z. P., M. P., B. B. a V. P. spoločne a nerozdielne trovy konania v sume 1 196,04 € [slovom tisícstodevät'desiatšesť eur a štyri centy (36 031,90 Sk)] na účet ich právnej zástupkyne Mgr. V. D., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júna 2009 doručená sťažnosť M. P., H., J. B., rod. P., H., Z. P., H., v čase doručenia sťažnosti maloletej M. P., zastúpenej zákonnou zástupkyňou M. P., H., B. B., H., a V. P., H. (ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených advokátkou Mgr. V. D., K., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 157/2005.

Sťažovateľky uviedli, že sa žalobou podanou 27. augusta 2005 domáhali ochrany podľa § 9 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 365/2004 Z. z.“). Okresný súd o veci rozhodol rozsudkom z 10. novembra 2006, proti ktorému sťažovateľky podali 16. februára 2007 odvolanie. Od podania odvolania okresný súd

nevykonával v ich veci žiadne úkony, len sťažovateľkám 15. mája 2008 doručil uznesenie, ktorým rozhodol o oslobodení od súdnych poplatkov. Následne, až prípisom z 13. januára 2009 okresný súd vyzval sťažovateľky, aby sa vyjadrili, či súhlasia, aby odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozhodol rozsudkom sp. zn. 12 Co 20/2009 z 28. mája 2009 tak, že čiastočne vyhovel odvolaniu sťažovateľiek a v časti zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Konanie vo veci samej nie je teda právoplatne skončené.

Na základe uvedeného sťažovateľky žiadajú, aby ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zároveň sa domáhajú aj uloženia príkazu okresnému súdu postupovať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Sťažovateľky tiež žiadajú priznanie finančného zadostučinenia každej v sume 1 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 219/09-13 z 18. júna 2009 ju prijal na ďalšie konanie.

Právna zástupkyňa sťažovateľiek a predseda okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Ústavný súd preto v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním zo 17. augusta 2009, v ktorom k predmetu konania uvádza:

*„Návrh na začatie občianskoprávneho konania vo veci vedenej na Okresnom súde v Kežmarku pod sp. zn. 3 C 157/2005 sťažovateľky podali na súd dňa 22. 8. 2005.*

*Dňa 10. 11. 2006 Okresný súd v Kežmarku po dokazovaní vykonanom na celkom 5 pojednávaniach o tomto návrhu rozhodol rozsudkom.*

*Proti tomuto rozsudku podali sťažovateľky dňa 16. 2. 2007 odvolanie.*

*Dňa 13. 1. 2009 Okresný súd v Kežmarku vyzval sťažovateľky, aby sa vyjadrili, či súhlasia s rozhodnutím odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania.*

*Po obdržaní písomného stanoviska sťažovateľiek dňa 6. 3. 2009 spis bol odoslaný Krajskému súdu v Prešove na rozhodnutie o odvolaní.*

*O odvolaní sťažovateľiek odvolací súd rozhodol rozsudkom zo dňa 28. 5. 2009, ktorým prvostupňový rozsudok čiastočne potvrdil a čiastočne zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie. Spis bol Okresnému súdu vrátený dňa 19. 6. 2009.*

*Vo veci je vytýčená termín pojednávania na deň 2. 9. 2009.*

*Vychádzajúc z obsahu spisu sp. zn. 3 C 157/2005 spis od podania odvolania voči prvostupňovému rozhodnutiu v merite veci, t. j. od 16. 2. 2007 do 13. 1. 2009 sa nachádzal na Okresnom súde v Kežmarku bez toho, aby súd bol vo veci vykonával akékoľvek procesné úkony. Je preto pravdou tvrdenie sťažovateľiek, že Okresný súd v Kežmarku dva roky spis neodoslal na rozhodnutie odvolaciemu súdu.*

*Podľa písomného vyjadrenia procesného sudcu JUDr. A. K. zo dňa 27. 7. 2009, ktoré v prílohe zasielame, vo veci sa v tejto dobe nekonalo z dôvodu straty spisu v kancelárii senátu tohto predsedu.*

*Pokiaľ ide o postup Okresného súdu v Kežmarku v obdobiach od začatia konania vo veci (22. 8. 2005) do podania odvolania sťažovateľkami (16. 2. 2007), ako následne aj od nájdenia spisu (13. 1. 2009) doposiaľ, postup v týchto obdobiach považujeme za plynulý a máme za to, že úkony boli v týchto obdobiach vykonávané v primeraných lehotách.“*

Právna zástupkyňa sťažovateľiek nevyužila možnosť vyjadriť sa k stanovisku okresného súdu.

## II.

Z obsahu sťažnosti a zo spisu okresného súdu sp. zn. 3 C 157/2005 ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

Sťažovateľky, zastúpené zákonnými zástupcami, podali 22. augusta 2005 okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhali rozhodnutia, že došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania a že boli vystavené priamej diskriminácii, za čo žiadali od odporkyne ospravedlnenie a náhradu nemajetkovej ujmy pre každú 40 000 Sk. Súčasne sťažovateľky požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Okresný súd prípisom zo 7. februára 2006 vyzval zákonných zástupcov sťažovateľiek, aby doplnili údaje k žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov a 15. februára 2006 nariadil pojednávanie na 6. apríl 2006. Uznesením z 10. marca 2006 okresný súd vyzval žalovanú, aby sa vyjadrila k žalobe. Právna zástupkyňa sťažovateľiek 24. marca 2006 doplnila k žalobe odborné stanovisko Slovenského národného strediska pre ľudské práva. Na pojednávaní 6. apríla 2006 právna zástupkyňa sťažovateľiek navrhla, aby okresný súd pripustil prístupenie mal. M. P., do konania ako žalobkyne v 6. rade. Okresný súd prípisom zo 6. apríla 2006 požiadal Inšpektorát slovenskej obchodnej inšpekcie, P., o zapožičanie spisu. Na pojednávaní 11. mája 2006 okresný súd rozhodol o pribratí M. P., do konania ako žalobkyne v 6. rade. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 6. júna 2006. V nadväznosti na návrh právnej zástupkyne sťažovateľiek, aby boli vypočuté zamestnankyne žalovanej, okresný súd prípisom z 26. júla 2006 požiadal žalovanú o predloženie zoznamu jej zamestnankyň a 30. augusta 2006 určil termín pojednávania na 10. október 2006.

Na pojednávaní 10. októbra 2006 okresný súd vyhlásil dokazovanie za skončené a pojednávanie odročil na 13. október 2006 z dôvodu vyhlásenia rozhodnutia. Dňa 13. októbra 2006 bolo pojednávanie odročené z dôvodu predvolania ďalších svedkov, dožiadania Mestskej polície v K. o podanie správy a upresnenie požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy právnu zástupkyňou sťažovateľiek. Na pojednávaniach 31. októbra

2006 a 7. novembra 2006 boli vypočutí ďalší svedkovia. Uznesením zo 7. novembra 2006 okresný súd priznal zákonným zástupcom sťažovateliek oslobodenie od súdnych poplatkov. Dňa 10. novembra 2006 okresný súd vyhlásil vo veci rozsudok. Rozsudok bol písomne vyhotovený 31. januára 2007 a právnym zástupcom účastníkov konania bol doručený 8. februára 2007. Sťažovateľky podali 16. februára 2007 proti rozsudku odvolanie.

Prípisom z 13. januára 2009 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateliek, aby oznámila, či súhlasia s rozhodnutím odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania. Prípisom zo 17. februára 2009 okresný súd zaslal odvolanie sťažovateliek na vyjadrenie žalovanej. Dňa 6. marca 2009 bola vypracovaná predkladacia správa krajskému súdu, kde bol spis doručený 16. marca 2009. Krajský súd 28. mája 2009 rozhodol tak, že potvrdil rozsudok okresného súdu v časti zamietnutia žaloby vo výroku o určení porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a vystavenia priamej diskriminácii 16. decembra 2004, vo zvyšku rozsudok zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie. Okresnému súdu bol spis s rozhodnutím krajského súdu doručený 19. júna 2009 a okresný súd 25. júna 2009 nariadil vo veci pojednávanie na 2. september 2009.

### III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľky sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateliek.

1. Predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o žalobe, ktorou sa sťažovateľky domáhali ochrany proti diskriminácii podľa zákona č. 365/2004 Z. z. Podľa názoru ústavného súdu vec nie je právne ani skutkovo zložitá a vzhľadom na predmet konania si účinné poskytnutie súdnej ochrany vyžadovalo osobitnú rýchlosť konania. Na právnu ani faktickú zložitosť nepoukázal ani okresný súd.

2. Správanie sťažovateliek ako účastníčok konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 3 C 157/2005 nezistil skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné pripísať sťažovateľkám podiel na predĺžení konania.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska posudzovania, či v právnej veci sťažovateľiek došlo k zbytočným prieťahom, hodnotil samotný postup okresného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že v postupe okresného súdu sa vyskytol kratší prieťah, keď po podaní návrhu (22. augusta 2005) okresný súd vykonal prvý úkon vo veci 7. februára 2006. Následne okresný súd postupoval v prerokúvaní veci v zásade plynulo. Ako zbytočný prieťah v konaní však ústavný súd hodnotí obdobie od 16. februára 2007 do 13. januára 2009, keď okresný súd z dôvodu straty súdneho spisu nekonal, pričom bolo potrebné vykonať len jednoduché úkony súvisiace s podaním odvolania proti rozsudku zo strany sťažovateľiek. Touto nečinnosťou zapríčinenou nedostatkami v organizácii práce súdnej kancelárie okresný súd spôsobil v konaní zbytočné prieťahy, a tým aj porušenie základného práva sťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

#### IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom a posudzované konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, prikázal okresnému súdu, aby v označenej veci v ďalšom období konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho

domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľky v petite sťažnosti žiadali, aby im ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie každej v sume 1 000 € z dôvodu neprimerane dlhej doby a charakteru zbytočných prietáhov, pričom poukázali, že okolnosti ich prípadu (domáhali sa ochrany pred diskrimináciou, v čase podania žaloby boli maloleté) vyžadovali poskytnutie rýchlej a účinnej ochrany ich právam. Odôvodnenie žiadosti o priznanie finančného zadosťučinenia nekorešponduje s petitom sťažnosti v uplatnenej sume (v odôvodnení uviedli, že žiadajú každá po 700 €), avšak ústavný súd zdôrazňuje vo svojej judikatúre, že je viazaný petitom sťažnosti, a tak postupoval aj v tejto veci pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia, pretože rozdiel v uplatnenej sume nie je taký, aby bolo opodstatnené konštatovať, že sťažovateľky svoj nárok čo sa týka výšky neodôvodnili.

Pretože ústavný súd nepovažoval za primerané konkrétnym okolnostiam prípadu vysloviť len porušenie základného práva sťažovateľiek, rozhodol aj o priznaní finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní sa riadil zásadami spravodlivosti a zohľadnil predmet posudzovaného konania, jeho doterajšiu dĺžku a zistené zbytočné prietahy a dospel k záveru, že v danom prípade bude primerané všetkým okolnostiam prípadu priznať sťažovateľkám finančné zadosťučinenie každej v sume 1 000 €.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľiek, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátkou Mgr. V. D. Ústavný súd priznal sťažovateľkám náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) vykonané v roku 2009 podľa § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení

neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) po 115,90 € za každý úkon s uplatnením 20 % zníženia (§ 13 ods. 3 vyhlášky) a režijný paušál po 6,95 €, spolu v sume 1 196,04 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľiek (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2009